

Raar syndroom

NRC Handelsblad 17-9-2011

Stel dat je elke ochtend wakker wordt en dat de slaap alle informatie uit je geheugen heeft gewist: je bent vergeten wat je gisteren las, met wie je hebt gesproken en wat je at. Het syndroom speelt een belangrijke rol in *Before I go to sleep (Voor ik ga slapen)*, een thriller die eerder in Engeland en nu in Nederland de bestsellerlijst beklimt. Maar komt het ook echt voor? In deze krant noemde recensent Robert Gooijer het een ongeloofwaardige aandoening.

En toch: nog niet zo lang geleden beschreven Amerikaanse psychologen in het blad *Neuropsychologia* het geval van F.L., een 51-jarige vrouw. Ze maakte in 2005 een verkeersongeval mee. Daarbij verloor ze kort haar bewustzijn, maar ze hield er geen hersenletsel aan over. Ofschoon: haar geheugen raakte daarna behoorlijk van slag. De informatie die ze overdag opdeed, ging hopeloos verloren, zodra ze een paar uur had geslapen. Zo'n geheugenafwijking was niet eerder beschreven en de psychologen die F.L. onderzochten, kondigden dan ook triomfantelijk aan dat ze een uniek syndroom hadden ontdekt: *overnight amnesia*.

Het moet razend moeilijk zijn om je te handhaven als je geheugen de looptijd van slechts een dag heeft. Toch, zo schrijven haar psychologen, slaat F.L. zich er dapper doorheen. Op haar werk werden allerlei aanpassingen gedaan, waardoor ze haar baan kon behouden. Tot zover had ik het artikel over F.L. met rode oortjes gelezen, maar hier aangekomen, sloeg de twijfel toe. Hoe doet F.L. zoiets in een moderne

kantooromgeving? Laat haar baas F.L. elke morgen opnieuw kennis maken met de collega's? "Mevrouw L., dit is Jansen, dit is Pietersen en het wachtwoord voor uw computer is de naam van uw man, die trouwens de Vries heet."

Ik herlas het artikel over F.L. en vond dat het de pretenties van de auteurs – "yoehoe, we hebben een nieuw syndroom ontdekt" – niet waarmaakte. Dat kwam ook door wat er niet in stond. Nam F.L. misschien voor het naar bed gaan bepaalde medicijnen? Denk aan de benzodiazepines: al heel lang is bekend dat deze medicijnen behoorlijke gaten kunnen slaan in het geheugen. De auteurs reppen er met geen woord over. Wat evenmin in hun artikel stond was of het ongeluk waarbij F.L. gewond raakte, een juridische nasleep had. Als dat zo is, valt niet uit te sluiten dat F.L. haar syndroom veinst om verzekeringsgelden te innen.

Wat er wel in stond – maar waar je makkelijk over heen leest – waren de resultaten van allerlei geheugentests die F.L. op opeenvolgende dagen onderging. Als je er goed naar tuurt, zie je dat F.L. heel goed in staat was om informatie van de vorige dag te reproduceren als ze niet doorhad dat ze werd getest.

Samen met twee buitenlandse collega's schreef ik een *letter to the editor*, een ingezonden brief zo gezegd. De strekking ervan was dat het bewijs van de auteurs voor het bestaan van *overnight amnesia* nogal rammelde. En dat je niet te snel een nieuw syndroom moet afkondigen, vooral niet als het in strijd is met andere kennis. *Overnight amnesia* is dat. Er zijn zoveel aanwijzingen dat slaap een cruciale rol

speelt in het op peil houden van het geheugen. Hoe kan het dan zijn dat bij F.L. de slaap plotseling als een grote gum gaat werken?

Onze ingezonden brief ging ook over de Hollywoodkomedie *50 first dates* uit 2004. Die film – met in de hoofdrol Drew Barrymore – draait rondom een vrouw die lijdt aan, jawel, *overnight amnesia*. De man van F.L. vertelde haar psychologen dat zij de film had gezien. Sterker nog, Drew Barrymore was F.L.’s favoriete actrice. F.L. ontkende nog iets te weten van de film. Haar psychologen maken er dit van: kijk, zeggen ze, *overnight amnesia* kwam eerst alleen in de film voor, maar onbewust modelleert patiënt F.L. haar geheugenklachten naar het Hollywood-raster en nu hebben we dus een uniek syndroom.

Dat is een warrige redenering. Want het is één ding om te geloven dat je onder een geheugenstoornis gebukt gaat, maar het is nog iets heel anders om er ook echt een te hebben. Sommige ouderen denken dat ze aan het dementeren zijn, maar beschikken ondertussen over een prima geheugen. Van zulke ouderen zeggen we niet dat ze aan een geheugensyndroom lijden.

Dat schreven we allemaal in onze ingezonden brief, maar *Neuropsychologia* wilde hem niet plaatsen. “We doen niet aan ingezonden brieven”, liet de hoofdredacteur van het blad ons weten.

Recensent Robert Gooijer heeft gelijk: *overnight amnesia* bestaat niet. Wat wel bestaat zijn cinematogene aandoeningen: imitaties van in Hollywood uitgevonden syndromen. En wat ook bestaat, zijn overenthousiaste hoofdredacteurs, die

te snel een nieuw syndroom laten aankondigen. *Overnight amnesia* is het resultaat van zo’n coalitie tussen Hollywood en een naïeve hoofdredacteur. Nu het boek *Voor ik ga slapen* een bestseller aan het worden is, gaan we beslist nog meer gevallen van dit rare syndroom zien.